

ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДМЕТУ ДОКАЗУВАННЯ У СПРАВАХ ПРО ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ

Ю.О. Сова,

студентка 5 курсу юридичного факультету

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

При здійсненні правосуддя суд встановлює коло фактів, які підлягають доказуванню, з метою вирішення справи по суті, винесення справедливого та неупередженого рішення, захисту прав та інтересів громадян. Коло цих фактів становить предмет доказування під час судового розгляду і залежить від окремої категорії справ.

Поняття предмету доказування в цивільному судочинстві визначено законодавцем у ч.1 ст.179 ЦПК України, згідно з якою предметом доказування під час судового розгляду є факти, які обґрунтовують заявлені вимоги чи заперечення або мають інше значення для вирішення справи (причини пропуску строку позовної давності тощо) і підлягають встановленню при ухваленні судового рішення.

До предмету доказування в науці цивільного процесуального права відносять факти як матеріально-правового, так і процесуально-правового характеру.

При вирішенні справ, що пов'язані з вихованням дітей, а саме – при позбавленні батьківських прав – суд керується нормами Сімейного кодексу України та нормами ЦПК.

Так, відповідно до ч.1 ст.164 СКУ, мати, батько можуть бути позбавлені судом батьківських прав, якщо вона, він:

1) не забрали дитину з пологового будинку або з іншого закладу охорони здоров'я без поважної причини і протягом шести місяців не виявляли щодо неї батьківського піклування.

До кола обставин, що підлягають доказуванню в суді, окрім факту залишення дитини протягом встановленого законом строку, входить факт

відсутності прояву по відношенню до дитини батьківського піклування протягом шести місяців та факт відсутності в подібній бездіяльності батьків поважної причини.

2) Ухиляються від виконання своїх обов'язків по вихованню дитини.

Предметом доказування в такій справі буде факт ухилення від виконання своїх обов'язків по вихованню дитини, тобто свідоме та умисне вчинення дій, спрямованих на невиконання своїх обов'язків по вихованню дитини, що слід відокремлювати від неможливості належно виховувати та утримувати дитину в силу об'єктивних причин.

3) Жорстоко поводяться з дитиною.

Абзац 3 пункту 16 Постанови Пленуму ВСУ „Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав” №3 від 30.03.2007 зазначає, що жорстоке поводження полягає у фізичному або психічному насильстві, застосуванні недопустимих методів виховання, приниженні людської гідності дітей тощо. Закон України „Про попередження насильства в сім'ї” від 15.11.2001 визначає чотири види насильства в сім'ї – фізичне, сексуальне, психологічне та економічне. Тож у справі про позбавлення батьківських прав за п.3 ст.164 СКУ предметом доказування буде факт наявності будь-якого з цих видів жорстокого поводження. Якщо ж такі факти містять у собі склад злочину, про що є обвинувальний вирок суду, який набрав чинності, то позбавлення батьківських прав буде відбуватися на підставі п.6 ч.1 ст.164 СКУ.

4) Є хронічними алкоголіками або наркоманами.

Предметом доказування по даній справі виступає факт захворювання батьків на хронічний алкоголізм або наркоманію.

5) Вдаються до будь-яких видів експлуатації дитини, примушують її до жебракування та бродяжництва.

Згідно з абзацом 5 пункту 16 Постанови Пленуму ВСУ „Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про

позбавлення та поновлення батьківських прав” №3 від 30.03.2007 як експлуатацію дитини слід розглядати залучення її до непосильної праці, до зайняття проституцією, злочинною діяльністю. Для позбавлення батьківських прав за даним пунктом необхідно встановити хоча б один з трьох фактів: експлуатація дитини, примушування до жебракування або примушування до бродяжництва. Але у випадку, коли дані дії тягнуть за собою кримінальну відповідальність, про що є обвинувальний вирок суду, який набрав законної сили, то позбавлення батьківських прав буде відбуватися на підставі п.6 ч.1 ст.164 СКУ.

б) Засудженні за вчинення умисного злочину щодо дитини.

При розгляді в суді справи про позбавлення батьківських прав за п.6 ч.1 ст. 164 СКУ предметом доказування виступають факт засудження батьків за вчинення умисного злочину, факт набрання обвинувальним вироком суду законної сили, спрямованість злочину проти дитини.

Мати, батько можуть бути позбавлені батьківських прав на підставі п.2, 4, 5 ч.1 ст.164 СКУ лише у разі досягнення ними повноліття.

У процесі розгляду справи предмет доказування може змінюватися. Дуже важливим є правильне визначення кола фактів, що підлягають встановленню для вирішення справи по суті, адже це допомагає сконцентруватися на обставинах, що мають юридичне значення, і дозволяє винести об’єктивне і обґрунтоване рішення.